

Vyučovaci predmet ukrajinský jazyk a literatúra

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vzdelávacie štandardy - výkonové a obsahové, sú členené podľa piatich základných obsahových komponentov jazyka a literatúry - komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, recepcia vecných textov, recepcia literárnych textov. V rámci všetkých komponentov sa kladie dôraz na prácu s textom, pomocou ktorej sa rozvíjajú čitateľské, pisateľské a komunikačné schopnosti žiakov. Súčasťou všetkých komponentov sú tematické okruhy, ktoré tvoria obsahový základ na tvorbu ústnych a písaných textov.

Vyučovaci predmet ukrajinský jazyk a literatúra má medzi predmetmi v školách s vyučovacím jazykom ukrajinským osobitné postavenie. Je procesuálne orientovaný predovšetkým na budovanie jazykovej, rečovej a komunikatívnej kompetencie žiakov, na schopnosť primerane reagovať na jazykové situácie.

Jeho úlohou je podporovať celkový rozvoj osobnosti žiaka v komunikatívnej, poznávacej a etickej rovine a prostredníctvom literárnych textov sprostredkúvať estetickú skúsenosť a podporovať jej využitie pri kultúrnom a hodnotovom sebarozvoji.

AI vstupuje do výučby ukrajinského jazyka a literatúry ako prostriedok, ktorý žiakovi umožňuje efektívne učenie sa. Tento nástroj sa vo výučbe uplatňuje ako podporný prostriedok, nie ako cieľ vzdelávania a nenahrádza vlastnú jazykovú, interpretačnú ani tvorivú činnosť žiaka. Využívanie AI predpokladá zachovanie osobnej zodpovednosti za výsledok práce, kritické posudzovanie spoľahlivosti výstupov, uvedomovanie si možností a obmedzení technológie a dodržiavanie etických pravidiel jej používania.

V obsahovom štandarde sa vyskytujú pojmy zvýraznené **tučným písmom** (boldom). Ide o také pojmy, ktoré si žiak osvojuje tak, aby rozumel ich významu, vedel ich primerane veku a potenciálu vysvetliť a používal ich správne v kontexte učiva. Požadovanú úroveň zvládnutia týchto pojmov špecifikuje výkonový štandard.

Pre pojmy označené boldom platí, že sa neočakáva výlučne reprodukcia formálnych definícií, ale ich funkčné porozumenie a používanie.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu ukrajinský jazyk a literatúra pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je vytvárať základy čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka. Zámerom je pomocou všetkých dostupných prostriedkov utvárať čitateľské a pisateľské návyky žiaka a formovať ho ako čitateľa a pisateľa.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

1. Viesť jednoduchý dialóg primeraný situácii a vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
2. Písať čitateľným rukopisom a uplatniť pri písaní základné pravopisné pravidlá.
3. Vytvoriť primeraný písaný, obrazovo-písaný text a orientovať sa v nesúvislých a obrazovo-písaných textoch.
4. Počúvať a čítať primerane vecné a literárne texty, interpretovať ich obsah a obraznosť v kontexte vlastných skúseností.
5. Identifikovať v texte explicitné informácie a vyvodíť z textu základné implicitné informácie.
6. Klásť otázky zamerané na obsah textu a na vlastné porozumenie textu.
7. Vyjadriť verbálne a neverbálne predstavu o sebe a svoje prežívanie okolitého sveta.
8. Použiť pri porozumení a tvorení textu primerané jazykové vedomosti.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Kontaktovať a správne osloviť komunikačného partnera.

Rozlíšiť tykanie a vykanie podľa vzťahu ku komunikačnému partnerovi.

Viesť jednoduchý dialóg kladením otázok a odpovedí jazykovo primeraným spôsobom.

Vyjadriť potreby a pocity jazykovo sociálne primeraným spôsobom.

Rozlíšiť rozdiel komunikácie s človekom a AI.

Spolupracovať vo dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh, navrhovaní a dodržiavaní spoločných pravidiel.

Obsahový štandard

Dialogická komunikácia, komunikačné zvyklosti a zámery

- Rozlišovanie **pozdravov, predstavenie sa, oslovenie**.
- **Tykanie a vykanie** vo verejnom a v súkromnom komunikačnom prostredí.
- Formulovanie ústneho **poďakovania, prosby, rozkazu, priania, súhlasu a nesúhlasu, ospravedlnenia sa** a jeho rôznych jazykových foriem podľa situácie a adresáta.
- Požiadanie o **informáciu**, poskytnutie informácie, priameho a sprostredkovaného telefonického dialógu prostredníctvom rolovej hry s dôrazom na presnosť a pravdivosť vyjadrenia.
- Kladenie **otázok** a formulovanie **odpovede** s dôrazom na pravidelné striedanie replík oboch komunikačných partnerov.
- Jednoduchý **dialóg** a vykonávanie činností podľa ústnych pokynov.
- Realizácia detskej hry so slovným, dialogickým prejavom s dodržiavaním pravidiel dialógu.

Jazykové prostriedky

- Rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom zaujímavých tém dialógu.
- Využívanie jazykových prostriedkov pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov.
- Nacvičovanie artikulácie, výslovnosti a intonácie.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, záľuby, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Formulovať jednoduchú informáciu vyjadrením podstatných faktov.

Reprodukovať prečítaný alebo počutý text na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku uplatňovaním časovej následnosti.

Korigovať nepresnosti alebo nejasnosti vo svojom ústnom vyjadrení s pomocou učiteľa.

Uplatňovať v hovorenom prejave zrozumiteľnú artikuláciu a spisovnú výslovnosť.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- Zhromažďovanie kľúčovej **slovnej zásoby** a kľúčových informácií na rozvíjanie témy hovoreného prejavu.
- Reprodukovanie vypočutého alebo čítaného **textu**, kladenie otázok k obsahu, formulovanie odpovede na položené otázky.
- Využívanie stručnej reprodukcie obrázkovej alebo slovnej **osnovy**.

Žánre hovorového prejavu

- Vyjadrenie **kľúčových informácií** v informačnom texte a postupnosti opakovaných dejov pri opise pracovnej činnosti.
- Reprodukovanie prežitej skúsenosti, reálneho príbehu s vyjadrením **časovej následnosti** a príčinnno-dôsledkových vzťahov.
- Formulovanie jednoduchého príležitostného rečnickeho prejavu: **ústne pozvanie, privítanie, rozlúčenie a blahoželanie, ľudový vinš**.

Jazykové prostriedky

- Vyjadrovanie myšlienok v ucelených **vetách** s rôznymi hovorenými komunikačnými zámermi.
- Aktivovanie a rozširovanie **slovnej zásoby** podľa témy produkovaného textu.
- Uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, záľuby, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Písať všetky tlačené a písané písmená ukrajinskej azbuky.

Korigovať vlastný písaný text zosúladením požiadaviek na čitateľnosť písma a tempo písania.

Formulovať jednoduchú písomnú informáciu vyjadrením základných faktov.

Používať pri tvorení písaného textu primerané znalosti slovnej zásoby a druhov viet podľa komunikačného zámeru.

Uplatňovať pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

Obsahový štandard

Elementárne písanie

- Získavanie percepčno-motorických zručností.
- Získavanie správnych návykov pri písaní.
- Odpisovanie písaného textu, prepisovanie tlačeneho textu a písanie podľa diktovania.

Proces tvorenia písaného textu

- Vyjadrenie postupnosti opakovaných dejov pri opise pracovnej činnosti a určenie ich hlavných znakov.
- Vytvorenie konceptu textu a jeho úprava prostredníctvom kontrolných otázok.
- Prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

Žánre písaného textu

- Tvorenie primeraných žánrov písaného alebo obrazovo-písaného textu: **pozvánka, pohľadnica.**
- Vyjadrenie kľúčových informácií v informačnom texte: **odkaz, oznam.**
- Vytvorenie jednoduchého písomného záznamu pri **opise pracovného postupu.**

Jazykové prostriedky a pravopis

- Písomné vyjadrovanie myšlienok v ucelených vetách prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém.
- Aktivovanie a rozširovanie **slovnej zásoby** podľa témy produkovaného textu.
- Uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte.
- Odpisovanie, komentovanie a vysvetľovanie pravopisu.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, záľuby, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

Recepcia vecných textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Rozoznávať slová a vety v plynulom, správnom, nahlas i potichu čítanom texte.

Orientovať sa v nesúvislých alebo obrazovo- písaných textoch s porozumením ich explicitných a základných implicitných významov.

Pri komunikácii identifikovať neznáme slová.

Pri počúvaní a čítaní textu rozlišovať komunikačný zámer výpovede.

Porovnať jednoduchú informáciu z AI s inými overenými zdrojmi ako sú detské encyklopédie a edukačné publikácie.

Obsahový štandard

Elementárne čítanie

- Čítanie primerane obťažného písaného a tlačeneho textu nahlas a potichu.
- Rozvíjanie čitateľských zručností a uvedomovanie si vlastných chýb pri čítaní.

Porozumenie vecného textu

- Reprodukovanie **obsahu** textu, rozhovor s pomocnými otázkami na porozumenie s explicitným významom textu.
- Využívanie predchádzajúcich vedomostí a skúseností v praxi.
- Modelovanie spôsobu premýšľania pri čítaní.

- Zdôvodňovanie správnosti a nesprávnosti odpovedí.
- Chápanie seba ako poslucháča alebo čitateľa schopného porozumieť textu, ovplyvňovanie výsledku svojho počúvania a čítania vlastným úsilím a s pomocou druhých.

Žánre vecného textu

- Rozlišovanie a poznávanie primeraných druhov a žánrov vecného náučného textu: **učebnica, encyklopédia.**
- Porozumenie a orientovanie sa v jednoduchých obrazovo-písaných alebo obrazovo-hovorených nesúvislých textoch.

Jazykové prostriedky

- Identifikovanie a rozlišovanie jazykového vyjadrenia komunikačného zámeru v počúvanom a čítanom texte.
- Rozpoznávanie základných prostriedkov nadväzovania viet v texte.
- Pozorovanie slovotvorne súvisiacich slov v texte, rozhovor o ich významovom vzťahu.
- Zdôvodňovanie použitých a osvojených **pravopisných pravidiel** v texte.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, záľuby, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

Recepcia umeleckých textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Vyjadriť svoj estetický zážitok verbálnym a neverbálnym spôsobom z literárnych textov a ilustrácií na základe ich porozumenia a jednoduchej interpretácie.

Rozlíšiť niektoré jednoduché jazykové prostriedky bežného a umeleckého vyjadrenia.

Rozpoznať základné žánre literatúry pre deti a základné komponenty umeleckého textu najmä z národnej literárnej tvorby.

Reprodukovať obsah prečítaného textu zaujatím postoja k zobrazenému správaniu postáv a k ich činom.

Obsahový štandard

Čítanie literárneho textu s porozumením

- Rozvíjanie čitateľských zručností a tempa pri čítaní textu.
- Porozumenie explicitným významom a vyvodzovanie implicitných významov z prečítaného a počúvaného textu.
- Čítanie krátkych naratívnych a opisných textov a odpovedanie na ústne otázky.
- Opisovanie **ilustrácie** k textu a vysvetľovanie jej súvislosti s **obsahom**.
- Charakterizovanie **postáv** v naratívnych príbehoch a jej stvárnenie v rolovej hre.
- Porovnávanie konania, vlastností, pocitov **hlavnej** a **vedľajšej postavy** so svojím správaním v podobnej situácii.

Literárnoteoretické pojmy

- Sledovanie usporiadania textu, **detského časopisu** a **knihy**.
- Oboznamovanie a orientovanie sa v miestnej **knížnici**, samostatné požičiavanie alebo vrátenie knihy, vyhľadávanie kníh s preferovanou tematikou.
- **Autorská** a **ľudová rozprávka**, **prirovnanie**, **príslovie**, **hlavná** a **vedľajšia postava**.
- Rozhovor o **filmovom**, **televíznom príbehu**.
- Hľadanie rozdielu medzi **čitateľom** a **divákom**.
- Čítanie a počúvanie vekuprimeraných textov rôznych typov a žánrov z ukrajinskej literatúry: **rozprávka**, **poézia** a **próza**, **riekanka**, **hádanka**, **pieseň**, **báseň**, **jazykolam**.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, záľuby a koníčky, zdravie, človek ako súčasť prírody, svet zvierat, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu ukrajinský jazyk a literatúra pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je budovanie jazykovej, rečovej a komunikatívnej kompetencie žiakov, schopnosť primerane a na dobrej jazykovej úrovni reagovať na najrozmanitejšie jazykové situácie.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

1. Viest dialóg v súkromnom a verejnom prostredí.
2. Pripraviť a predniesť primeraný hovorený prejav.
3. Počúvať a čítať primerané vecné, odborné a literárne texty.
4. Formulovať a klásť otázky zamerané na explicitný a implicitný význam textu.
5. Použiť základné stratégie porozumenia textu a posúdiť mieru vlastného porozumenia.
6. Zdieľať emocionálnu a estetickú skúsenosť z recepcie literárneho textu hovorenou a písanou formou.
7. Vyjadrovať vlastné nápady a návrhy pri tvorení textov, klásť otázky k predloženým návrhom.
8. Uplatniť pri písaní textov vybrané pravidlá jednotlivých pravopisných princípov.
9. Rešpektovať viacjazyčné prostredie, podporovať spolužiakov s iným materinským jazykom.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Viest dialóg k téme, adresátovi a komunikačnému prostrediu v skupine rovesníkov z viacjazyčného prostredia.

Rešpektovaním názoru komunikačného partnera vyjadriť námietku alebo nesúhlas sociálne primeraným spôsobom.

Riešiť jednoduché problémy v komunikácii vo dvojiciach alebo v skupinách.

Použiť základné žánre korešpondencie.

Použiť jednoduché digitálne nástroje na komunikáciu.

Obsahový štandard

Dialogická komunikácia, komunikačné zvyklosti

- Porovnávanie komunikačných zvyklostí v ukrajinskom a v inom jazyku v skupinových dialógoch.

- Nadväzovanie kontaktu s využitím pravidiel vedenia **dialógu**, spisovnej variety ukrajínčiny a jeho rozlišovanie v súkromnom a vo verejnom prostredí.
- Uvedomovanie si rizík dialógu vo verejnom alebo v internetovom prostredí.
- Dialóg v rôznych komunikačných situáciách.

Jazykové prostriedky

- Porovnávanie písanej a elektronickej **korešpondencie** v bežnej komunikácii.
- Rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom aktuálnych tém dialógu.
- Uplatňovanie pravidiel **spisovného jazyka** v písanej a elektronickej korešpondencii.
- Uvedomovanie si rozdielov medzi ukrajinskými a slovenskými slovami.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Zhromaždiť potrebné informácie vytváraním myšlienково ucelených hovorených textov s konkrétnym komunikačným zámerom.

Vyrozprávať príbeh so zápletkou a jej riešením.

Opísať objekty vystavené priamemu pozorovaniu.

Počúvaním hovorených prejavov iných, kladením otázok upraviť obsahovú a jazykovú stránku v jednoduchom rečníckom prejave.

Predniesť jednoduchú prezentáciu na zvolenú tému podľa stanovených kritérií vrátane AI so zachovaním zodpovednosti za vlastnú tvorivosť a prácu.

Použiť vhodnú jazykovú príručku na overenie významu neznámych lexikálnych jednotiek.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- Rozlišovanie spontánneho a pripraveného hovoreného prejavu.
- Zhromažďovanie **informácií** potrebných na rozvíjanie **témy** a zdôvodnenie výberu podľa komunikačného zámeru.
- Usporiadúvanie informácií a vytváranie **osnovy** textu.
- Prednášanie hovoreného prejavu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.
- Počúvanie a vylepšovanie hovoreného prejavu pomocou kontrolných otázok k **obsahu**, osnove a k jazyku textu.
- Využívanie jednoduchých grafických nástrojov na zlepšovanie štruktúry textu.

Žánre hovorového textu

- Využívanie jednoduchých odborných informácií určených pre verejné školské prostredie: **oznam, správa**.
- Vyrozprávanie prežitej skúsenosti, vymysleného **príbehu so zápletkou** a jej riešením, objasňovanie a plánovanie udalosti.
- Opisovanie jednoduchých **pracovných postupov**, osoby a predmetu na základe priameho pozorovania.
- Rozlišovanie súkromného a verejného hovoreného prejavu.

Jazykové prostriedky

- Používanie vhodnej **slovnej zásoby** podľa témy a komunikačného zámeru textu.
- Porovnávanie a odlišovanie spisovnej a nárečovej výslovnosti.
- Charakterizovanie a určovanie gramatických kategórií v ukrajinčine v porovnaní so slovenčinou.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Zhromaždiť informácie potrebné pre tvorbu súvislého písaného alebo obrazovo-písaného textu.

Vytvoriť súvislý alebo obrazovo-písaný text na danú tému, podľa názvu a podľa obrázkov vrátane využitia AI s preferovaním vlastnej tvorby textu.

Identifikovať znaky AI generovaného obsahu.

Písaním vyjadriť svoje pocity a fantáziu.

Opísať objekty na základe pozorovania.

Upraviť obsahovú, kompozičnú, jazykovú a grafickú stránku textu.

Aplikovať pri tvorbe vlastného textu nadobudnuté znalosti z pravopisu.

Správne spájať jednotlivé údaje do komplexnej informácie vyhľadávaním explicitne vyjadrených informácií v akomkoľvek texte.

Obsahový štandard

Proces tvorenia písaného textu

- Zhromažďovanie jazykového materiálu k zvolenej **téme**.
- Členenie textu s využitím podrobnej alebo stručnej **osnovy**.
- Porozumenie zadania, plánovanie postupu a sledovanie priebehu tvorenia textu.
- Aplikovanie pravopisnej korektúry a grafickej úpravy textu v rozsahu pravopisných znalostí a zručností, aj v digitálnej podobe.
- Vyjadrovanie **komunikačného zámeru** prostredníctvom vhodného slohového postupu.
- Používanie základných stratégií na vylepšenie písaného textu.
- Prezentovanie vlastného písaného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti a posúdenie jeho úspešnosti.

Žánre písaneho textu

- Používanie informačných textov určených pre verejné a školské prostredie v písomnej aj v digitálnej forme.
- Tvorenie jednoduchého rozprávacieho textu: **udalosť, zážitok**, reálny alebo vymyslený **príbeh**,
- Tvorenie jednoduchého **opisného textu**.
- Sebavyjadrenie prostredníctvom primeraných techník tvorivého písania.
- Vyjadrenie myšlienok a návrhov pomocou **myšlienkových máp**.

Jazykové prostriedky a pravopis

- Pravopisné zručnosti v ukrajinských alebo **prevzatých slovách**.
- Používanie vhodnej **slovnej zásoby** podľa témy, komunikačného zámeru a primeraných grafických prostriedkov v písanom alebo elektronickom texte.
- Uplatňovanie morfológického, gramatického a interpunkčného pravopisu, lexikálnych, slovotvorných vzťahov a nadväzovania viet v texte.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Recepcia vecných textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Zdôvodniť svoj názor na čítaný text.

Identifikovať explicitné informácie v počutých, čítaných, obrazovo-písaných a primeraných digitálnych vecných textoch.

Vyvodzovať implicitné významy z textu.

Integrovať informácie, myšlienky z textu a interpretovať obsah bez využitia AI.

Prepájať získané informácie z digitálnych nástrojov vrátane AI so svojimi doterajšími znalosťami a skúsenosťami.

Zhromažďovaním a reprodukováním posúdiť mieru vlastného porozumenia zo získaných informácií.

Pri porozumení textu použiť znalosti vetných štruktúr, slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov.

Obsahový štandard

Porozumenie vecného textu

- Počúvanie, samostatné čítanie a prezeranie primeraných žánrov vecného textu v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí.
- Porozumenie explicitným informáciám, objasňovanie nových pojmov, identifikovanie **klúčových informácií** a slov.
- Vyvodzovanie, prepájanie a objasňovanie implicitných významov, vyjadrovanie názoru a jeho jednoduché zdôvodňovanie pomocou ústnych a písomných otázok.
- Rozpoznanie štruktúry textu, členenie na časti pomocou **osnovy** a jej využívanie pri reprodukcii textu.
- Monitorovanie a hodnotenie vlastného porozumenia na základe systematickej spätnej väzby.
- Plánovanie, vymedzovanie potrebného času a používanie jednoduchých postupov pri stratégií učenia sa z textu.
- Vnímanie seba ako aktívneho čitateľa alebo poslucháča schopného zlepšovať, objektívne posúdiť výsledky čítania a počúvania, v komunikácii s druhými ich vyjadriť, zdôvodniť, prípadne korigovať.

Žánre vecného textu

- Porozumenie súvislým a nesúvislým textom.
- Informačné žánre: **cestovný poriadok, graf, mapa, náčrt.**
- Opisné žánre: **opis pracovného postupu, osoby, predmetu, živočícha, prostredia.**
- Primerané digitálne texty: **webové stránky, prezentácie.**
- Porozumenie **reklamným textom** a jednoduchým **rečníckym prejavom.**

Jazykové prostriedky

- Rozoznávanie, rozvíjanie a vyjadrovanie rôznych syntaktických významov.
- Analyzovanie morfologického a štylistického rozboru **ohybných slovných druhov.**
- Vyvodzovanie významov nových alebo neznámych slov z textu.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Recepcia umeleckých textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Porozumieť explicitným významom.

Vyvodiť implicitné významy z počutého a prečítaného literárneho textu.

Vyhľadať kľúčové a nepodstatné informácie v texte.

Objasniť neznáme slová a slovné spojenia z kontextu.

Zdieľať svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným spôsobom.

Zoznamovať sa s ďalšími témami ukrajinských a svetových autorov.

Zdôvodniť svoj výber kníh na čítanie.

Obsahový štandard

Čítanie literárneho textu s porozumením

- Vyhľadávanie a stručné zhrnutie konkrétnych **informácií**, určenie ich dôležitosti vzhľadom na obsah textu pomocou jednoduchých ústnych a písomných otázok.
- Porovnávanie motívov, udalostí a rôznych typov spracovania **príbehu**.
- Vysvetľovanie významu neznámych slov, slovných spojení a **umeleckých jazykových prostriedkov**.
- Formovanie jednoduchých čitateľských rituálov, empatií, súcitov, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počutého textu pri individuálnom čítaní.
- Reprodukovanie obsahu čítaného alebo počúvaného umeleckého textu so zachovaním **časovej a logickej postupnosti**.
- Vnímanie príbehu so zápletkou a jej riešením, pozorovanie konania **postáv** a funkcie opisných častí v príbehu.

- Uvedomovanie si **autorstva** a kontextu vzniku literárnych diel.
- Budovanie čitateľského portfólia v rôznych formách a podobách.

Literárnoteoretické pojmy

- Žánre ústnej národnej slovesnosti: **ľudové piesne, detský folklór, príslovia, porekadlá, hádanky, jazykolamy.**
- Všeobecné pojmy: **básnik, prozaik, dialóg, monológ, divadelná hra - rozprávka, divadelný, rozhlasový a filmový herec.**
- Štruktúra diela: **nadpis, téma, verš, strofa, úvod, jadro, záver, odsek, kapitola, hlavná, vedľajšia postava, dej, miesto a čas.**
- Vyhľadávanie rôznych dostupných druhov **knižnice** a zdrojov mediálnych textov pre vlastný samostatný a cieľový výber **kníh, audiokníh, časopisov, internetových článkov.**

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, povolania zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu ukrajinský jazyk a literatúra pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je podporovať celkový rozvoj osobnosti žiaka v komunikatívnej, poznávacej, estetickej a etickej rovine prostredníctvom uvedomenia si jazykovej a kultúrnej pestrosti nielen v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali žiaci dospieť k chápaniu odlišností, tolerancie a orientácie v multikultúrnom prostredí.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

1. Aktívne a adekvátne komunikovať v ústnej aj písomnej forme, formulovať vlastné názory a argumenty.
2. Používať stratégie pre efektívne čítanie s porozumením.

3. Spracovanie informácií z rôznych dôveryhodných zdrojov.
4. Získať estetickú skúsenosť z literárnych diel a vyjadriť sa k ich obsahu a hodnotám.
5. Objasniť príslušnosť literárnych diel ku kultúrnemu dedičstvu s dôrazom na hodnotu empatie, tolerancie a rešpektu človeka k človeku.
6. Uplatňovať tvorivosť pri riešení úloh, problémov a projektov efektívnou spoluprácou v kolektíve.
7. Používať znalosti o jazyku a dostupné jazykové zdroje pri tvorení a porozumení textov.
8. Veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie.
9. Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rozmanitosť v spoločnosti a chápať potreby iných kultúr.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Rozlíšiť špecifiká komunikačnej interakcie v rôznych jazykoch rešpektovaním príslušníkov iných národov a kultúr.

Zapojiť sa do rozhovoru vhodným spoločenským tónom dodržiavaním základných komunikačných pravidiel a kritickým reagovaním na repliky komunikačného partnera.

Uplatniť pri vedení dialógu zásady kooperácie a zdvorilosti.

Vyjadriť svoj názor diskutovaním v skupinách na aktuálne alebo odborné témy s podporou rôznych druhov argumentov.

Využiť situačne vhodné komunikačné kanály po vyhodnotení rizík komunikácie v internetovom prostredí.

Dodržiavať pravidlá bezpečnej, vecnej, sociálne primeranej a etickej interakcie vrátane interakcií s AI.

Používať rôzne žánre bežnej, administratívnej a elektronickej korešpondencie.

Obsahový štandard

Dialogická komunikácia, komunikačné zvyklosti

- Používanie jednotlivých variet ukrajinčiny, delenie a základné znaky ukrajinských **nárečí**.
- Poznávanie, porovnávanie a nacvičovanie komunikačnej interakcie vo viacerých jazykoch a chápanie jazykových potrieb príslušníkov iných národov a národnostných menšín vo viacjazyčnom prostredí.
- Využívanie primeraného množstva informácií v dialógu s dodržiavaním pravidiel sociálne primeranejšej, etickej a internetovej diskusie.
- Skupinová diskusia na aktuálnu alebo odbornú tému prostredníctvom rôznych **argumentov** a argumentačných techník.
- Formulácia, kompletizovanie bežnej a **úradnej žiadosti elektronickej korešpondencie**.
- Aplikovanie jazykových a grafických špecifík krátkych textových správ.

Jazykové prostriedky

- Porozumenie a používanie tematickej a odbornej **slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania interakčných aktivít.
- Využívanie argumentačnej funkcie **komunikačných prostriedkov** s uplatňovaním pravidiel **spisovnej výslovnosti** v písanej a v elektronickej interakcii.
- Používanie ortoepických noriem.
- Situačne vhodné používanie mimojazykových a poprijazykových prostriedkov.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Vytvoriť obsahovo a formálne súdržné hovorené texty s rôznym komunikačným zámerom.

Zhromaždiť informácie k textu z rôznych informačných zdrojov vrátane využitia AI s overovaním správnosti informácií.

Predniesť pripravené príležitostné rečnícke prejavy s rešpektovaním a uplatňovaním jazykových pravidiel, poprijazykových a mimojazykových prostriedkov.

Hodnotiť hovorené prejavy iných analýzou svojho stanoviska podopreného argumentmi.

Použiť jazykové slovníky a znalosti jazykovedných pojmov a termínov.

Obsahový štandard

Príprava a prezentácia hovoreného prejavu

- Zhromažďovanie materiálu selektovaním vhodných stratégií prípravy a úpravy **textu**, využívanie knižných a elektronických **jazykových slovníkov**.
- Prezentovanie kultivovaného prednesu hovoreného prejavu a obrazovo-hovoreného textu, funkčné prepojenie jazykovej a obrazovej zložky v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.
- Počúvanie hovorených prejavov iných, sebareflexia prezentovaného.
- Analyzovanie a hodnotenie obsahovej, kompozičnej, jazykovej, prednesovej a vizuálnej stránky **prejavu** podľa vopred stanovených kritérií.
- Formulovanie **argumentov** pri vyjadrovaní stanoviska k vlastnému alebo inému hovorenému prejavu.

Žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného prejavu

- Identifikovanie, systematizovanie, zovšeobecňovanie poznatkov o **slohových útvaroch/žánroch** hovoreného alebo obrazovo-hovoreného textu.
- Vyjadrovanie **názoru** na aktuálne témy s podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta.
- Moderovanie podujatia formou rečníckeho a náučného prejavu.

Jazykové prostriedky

- Výber a používanie tematickej a odbornej **slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania textu.
- Uplatňovanie pravidiel **spisovnej výslovnosti**.
- Správne využitie **slovných druhov, vetných štruktúr** a adekvátnych jazykových prostriedkov, typických pre danú žánrovú formu.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Zdôvodniť voľbu žánrov písaného textu pre naplnenie autorského zámeru.

Zohľadniť očakávania adresáta písaného textu.

Využiť písanie ako prostriedok sebaujadrenia na vyjadrenie názoru a na argumentáciu.

Monitorovať priebeh vlastného písania využívaním rôznych stratégií na jeho vylepšenie.

Identifikovať rozdiel medzi výsledkom ľudskej kreativity a AI generovaným obsahom.

Upraviť obsahovú, kompozičnú, jazykovú a formálnu stránku napísaného textu pomocou textových editorov a rôznych druhov jazykových slovníkov.

Vysvetľovaním objasniť význam štandardizovaných pojmov pri tvorbe a úprave textu.

Obsahový štandard

Proces tvorenia písaného textu

- Zhromažďovanie a odôvodnenie výberu **textu** v konkrétnej situácii podľa vhodného **slohového postupu**.

- Upravovanie obrazovej a grafickej zložky textu pri multimodálnych a digitálnych komunikátoch a využívanie ďalších možností textového editora.
- Prezentovanie vlastného písaného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.
- Porozumenie produkčnej úlohy, stanovenie cieľa písania, analyzovanie a hodnotenie textu vzhľadom na **slohový postup** a **adresáta**.
- Plánovanie efektívnych stratégií pri tvorení textu.
- Monitorovanie priebehu zhromažďovania a triedenia vhodného jazykového materiálu.
- Etické narábanie s AI a digitálnymi nástrojmi vrátane rešpektovania autorských práv.

Žánre písaného textu

- Vyjadrovanie a aplikovanie rôznych zámerov s využitím jednotlivých slohových postupov: **opis, oznam, inzerát, konspekt, ústny a písomný výklad** s elementami opisu, **výpis, poviedka, životopis, úvaha, prihláška** alebo ich kombináciou, podporou argumentov a s cieľom presvedčiť adresáta.
- Sebavyjadrenie prostredníctvom rôznych techník tvorivého písania.
- Používanie internetovej komunikácie s vhodným výberom jazykového štýlu.

Jazykové prostriedky a pravopis

- Vyjadrovanie syntaktických významov vo vete pri písanej produkcii.
- Porozumenie a používanie tematickej a odbornej **slovnej zásoby** v rámci obsahového zamerania textu.
- Používanie rôznych druhov nadväzujúcich prostriedkov v texte.
- Získavanie a aplikovanie **pravopisných** zručností v oblasti morfológie, **gramatiky**, etymológie, sémantiky a **interpunkcie**.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Recepcia vecných textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Orientovať sa v rôznych žánroch vecného textu podľa komunikačných oblastí, záujmových aktivít alebo zapojenia sa do spoločenského a občianskeho života.

Konfrontovať informácie z rôznych informačných zdrojov s vlastnými znalosťami a skúsenosťami pri tvorení vlastných textov s uplatnením rôznych stratégií.

Formulovať jednoduché a konkrétne prompty pre AI k dosiahnutiu stanoveného výsledku.

Použiť AI pre získavanie a kritické hodnotenie informácií.

Porovnať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho zámeru a slohového postupu.

Analyzovať jazykové prostriedky v texte využívaním rôznych druhov jazykových slovníkov.

Porozumieť primeraným jazykovedným pojmom a termínom pri aplikovaní, analýze a hodnotení textov.

Rozvíjať pozitívny postoj k iným jazykom a kultúram pomenovaním hodnoty a funkcie jazyka v osobnom a spoločenskom živote.

Obsahový štandard

Porozumenie vecného textu

- Porozumenie a vyvodzovanie súvislých, nesúvislých a **multimodálnych textov** na úrovni explicitných a implicitných významov.
- Získavanie, spracovanie, triedenie, posúdenie pravdivosti a spoľahlivosti informácií z rôznych informačných zdrojov na základe konfrontácie.
- Zdieľanie a prezentovanie získaných informácií v **skupinovej diskusii**, obhajovanie názoru pomocou **argumentov**, vecné reagovanie na argumenty účastníkov diskusie.
- Orientovanie sa v dostupných primárnych a sekundárnych informačných zdrojoch; vrátane AI.
- Formovanie základných spôsobilostí informačnej gramotnosti, kritického myslenia a vlastnej autorskej tvorby pri práci s informáciami.

- Využívanie fyzických a elektronických **knižníc**, orientácia v knižných katalógoch.
- Rozvíjanie **témy** a logické usporiadanie **viet** a **odsekov** podľa použitého **slohového postupu**.
- Porovnávanie textov podľa **obsahu**, slohového postupu a použitých jazykových prostriedkov.

Žánre vecného textu

- Analyzovanie propagačnej a presvedčovacej funkcie v rôznych druhoch **reklamného textu**.
- Identifikovanie manipulácie v rôznych druhoch reklamného textu.
- Porozumenie a rozlišovanie rečníckych žánrov.
- Reagovať na pohotové a objektívne informovanie o aktuálnych otázkach spoločenského, politického, hospodárskeho, kultúrneho a športového života.

Jazykové prostriedky

- Porozumenie funkciám, významu, stavbe jazyka a problematike **viacjazyčnosti** na území a mimo územia štátu.
- Vyjadrenie významu **syntaktických, lexikálnych, slovotvorných a morfológických prostriedkov**.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Recepcia umeleckých textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Hodnotiť svoj zážitok z čítania alebo počúvania textu primeraným verbálnym alebo neverbálnym spôsobom.

Analyzovať literárne texty vrátane AI generovaných literárnych textov z obsahového hľadiska a z hľadiska morálnych hodnôt.

Kriticky hodnotiť zámer autora a štruktúrne prvky jednotlivých žánrov ukrajinskej a svetovej literatúry zaujatím stanoviska k prečítanému textu.

Využiť prečítaný text ako podporu pre svoju argumentáciu na základe diskusie.

Odporučiť vybrané knihy s odôvodnením prostredníctvom analýzy a hodnotenia rôznych foriem spracovania literárnych diel a námetov.

Tvoriť na základe poznania a zážitku z literárneho textu vlastné texty.

Obsahový štandard

Čítanie literárneho textu s porozumením

- Reprodukovanie obsahu čítaného alebo počúvaného **textu s viacerými dejovými líniami**.
- Identifikovanie stavebných prvkov textu na základe poznania žánru a čitateľských skúseností.
- Diskutovanie o texte, prezentovanie vlastnej **interpretácie** textu, domýšľanie a tvorba variantu pokračovania textu.
- Dedukovanie významu neznámych slov, slovných spojení a **umeleckých jazykových prostriedkov** z kontextu, vysvetľovanie pomocou ďalších zdrojov.
- Pomenovanie a vyjadrovanie vlastných pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov z literárneho, dramatického, filmového a ilustrovaného spracovania.
- Formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počutého textu.
- Používanie **knižnice** a orientovanie sa v knižných katalógoch, debatovanie s argumentáciou o hodnotách a kvalitách **kníh**.
- Uvedomovanie si a rešpektovanie **autorstva** a kontextu vzniku **literárnych diel** vlastnej kultúry a kultúry iných národov.
- Vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie v závislosti od čitateľských preferencií, plánovanie procesu čítania a čitateľských aktivít.
- Vedenie tvorivých záznamov o knihách, analyzovanie a rozširovanie vlastného čítania a pokrokov v rôznych čitateľských teritóriách.

Literárnoteoretické pojmy

- Druhy ústnej ľudovej slovesnosti: **príslovie, porekadlo, hádanka, jazykolam, rozprávka, legenda, príbeh, pieseň;**
- Základné druhy a žánre literatúry: **literárna rozprávka, poviedka, novela, povesť, román, humoreska, fejtón, náčrt, denník, reportáž, občianska, prírodná, intímna, filozofická, tragédia, komédia, dráma, scenár, poéma, bájka, balada, óda, hymna, modlitba, venovanie, paródia, poézia v próze, anafora, sonet, epitaf, vedecko-fantastické dielo;**
- **Kompozícia** literárneho diela, kompozičný postup **chronologický** a **retrospektívny;**
- Základné spôsoby výkladu literárneho diela: **rozprávanie, opis, portrét, interiér, dialóg, monológ, téma, idea;**
- Jazyk literárneho diela: **archaizmy, neologizmy, dialektizmy, profesionalizmy, cudzie slová, jazyk, literárny jazyk, autorská reč, reč postáv, synonymá, antonymá, homonymá, epiteton, prirovnanie, personifikácia, alegória, metafora, synekdocha, irónia, hyperbola, zdobneniny, veršovanie, prízvuk, stopa, riadok, pauza, rým, rýmovanie, strofa,** veršové metrá: jamb, trochej, daktyl, amfibrachium, anapest.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, mesto, rodná zem, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, zvyky, tradície, rozmanitosť a podobnosť kultúr, historická pamäť, jedinečnosť nárečí, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.